

Wyrok z dnia 20 sierpnia 2003 r.

II UK 386/02

Przepis art. 1 w związku z art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 123, poz. 776 ze zm.) wiąże zaliczenie do stopnia niepełnosprawności z niezdolnością do wykonywania zatrudnienia, a nie z niezdolnością do pracy. Niepełnosprawność oznacza nie tylko naruszenie sprawności organizmu, ale również utrudnienie, ograniczenie bądź niemożność wypełniania ról społecznych jako elementu uczestnictwa w życiu społecznym.

Przewodniczący SSN Beata Gudowska, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Herbert Szurgacz (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 sierpnia 2003 r. sprawy z wniosku Jerzego M. przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w W. o ustalenie stopnia niepełnosprawności, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 września 2002 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 1 grudnia 2000 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie oddalił odwołanie Jerzego M. od orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w W. z dnia 11 grudnia 1999 r., którym odmówiono zaliczenia go do osób ze stopniem niepełnosprawności. Na podstawie opinii biegłych sądowych lekarzy okulisty i kardiologa Sąd ustalił, że występująca u zainteresowanego krótkowzroczność wysoka obu oczu po-

zwala, przy użyciu szkielek korekcyjnych, na podjęcie pracy zgodnej z kwalifikacjami, w związku z czym wnioskodawca nie jest osobą niepełnosprawną.

W apelacji od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił naruszenie przepisów postępowania w zakresie treści uzasadnienia wyroku, niedopuszczenie przez Sąd zgłoszonych dowodów oraz sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego, a także naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 1 i art. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 123, poz. 776 ze zm.).

Wyrokiem z dnia 10 września 2002 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie oddalił apelację. Zdaniem Sądu, podniesione w apelacji zarzuty naruszenia przepisów postępowania nie miały wpływu na treść wyroku względnie okazały się niezasadne, natomiast kwestia niepełnosprawności wnioskodawcy została trafnie rozstrzygnięta w oparciu o opinie biegłych lekarzy, specjalistów w zakresie orzecznictwa inwalidzkiego, którzy wydali miarodajne opinie o stanie zdrowia w zakresie istnienia niepełnosprawności.

Kasacja wnioskodawcy została oparta na zarzucie naruszenia prawa materialnego, mianowicie art. 1 pkt 1 w związku z art. 3 ust. 1 pkt 3 i w związku z art. 4 ust. 3 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz art. 45 Konstytucji RP w związku z ust. 6 § 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, a także na zarzucie naruszenia przepisów postępowania: art. 224 § 1 w związku z art. 316 § 1 k.p.c., art. 227 w związku z art. 232 k.p.c., art. 386 w związku z art. 393¹⁹ k.p.c. W uzasadnieniu kasacji skarżący stwierdził, że postępowanie dowodowe było prowadzone w niewłaściwym kierunku. Przewidziana w art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej przesłanka zdolności do zatrudnienia, jest wymagana przy ustalaniu znacznego stopnia niepełnosprawności. Nie ma ona natomiast żadnego znaczenia przy ocenie istnienia lekkiego stopnia niepełnosprawności. Sądy obu instancji, badając zdolność wnioskodawcy do pracy, nie rozpoznały więc istoty sprawy. Sąd Apelacyjny prowadząc postępowanie dowodowe oddalił wszystkie wnioski dowodowe zgłaszane przez skarżącego. Dopuścił natomiast dowód z opinii biegłego kardiologa, mimo że skarżący nie zgłaszał dolegliwości układu krążenia, a biegły w ogóle nie odniósł się do kwestii niepełnosprawności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Obowiązujące przepisy prawa socjalnego posługują się zarówno pojęciem niezdolności do pracy, jak i pojęciem niepełnosprawności. Ogólnie można powiedzieć, że pojęcie niezdolności do pracy występuje w przepisach prawa ubezpieczenia społecznego, zwłaszcza w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, natomiast pojęcie niepełnosprawności w przepisach dotyczących innych świadczeń socjalnych, jak (pomijając ustawę o rehabilitacji zawodowej i społecznej) świadczenia pomocy społecznej, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, zasiłki pielęgnacyjny i inne. Na gruncie obowiązującego prawa nie ma podstaw do utożsamiania wymienionych pojęć, względnie negowania występowania między nimi różnic. Różnice występują zarówno w płaszczyźnie definicyjnej (pojęcie niezdolności do pracy, zawarte w ustawie o emeryturach i rentach z FUS jest inne niż pojęcie niepełnosprawności, zawarte w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych), jak i w zakresie orzekania o każdym z tych stanów (orzekanie o niezdolności do pracy należy do lekarzy orzeczników ZUS, orzekanie o stopniu niepełnosprawności - do powiatowych i wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności). Są one też przesłanką do przyznania innego rodzaju świadczeń (uprawnień).

W tej pierwszej płaszczyźnie różnice między pojęciem niezdolności do pracy, a pojęciem niepełnosprawności doznały osłabienia przez to, że stosownie do art. 5 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej w określonym zakresie orzeczenie lekarza orzecznika ZUS o niezdolności do pracy jest traktowane na równi z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności. Według art. 5 ustawy orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i o niezdolności do samodzielnej egzystencji traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (ust. 1), orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy jest traktowane na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (ust. 2), a orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy jest traktowane na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności (ust. 3). Nie dotyczy to już jednak sytuacji, kiedy osoba ubiegająca się o zaliczenie do określonego stopnia niepełnosprawności nie dysponuje orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS o niezdolności do pracy w rozumieniu art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. O tym, że nie w każdym przypadku niepełnosprawność w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej pokrywa się z niezdolnością do pracy w rozumieniu przepisów rentowych świadczy, po pierwsze, że ustawa o rehabilitacji zawodowej w brzmieniu obowiązującym w momencie orzekania wiąże zaliczenie do

stopnia niepełnosprawności ze zdolnością do wykonywania zatrudnienia, a nie z niezdolnością do pracy w rozumieniu przepisów rentowych, a po drugie, że niepełnosprawność oznacza nie tylko naruszenie sprawności organizmu, ale również utrudnienie, ograniczenie bądź niemożliwość wypełniania ról społecznych, jako elementu uczestnictwa w życiu społecznym (art. 1 w związku z art. 2 pkt 5 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej).

Sądy obu instancji rozpoznając spór ograniczyły się wyłącznie do ustalenia, czy zainteresowany był osobą niezdolną do pracy, pomijając dalszy kontekst niepełnosprawności związany z możliwością wypełniania ról społecznych. Uzasadniało to uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej podlegała po 1997 r. wielu zmianom. Dalsze liczne zmiany miały miejsce po 1999 r. Zmierzały one między innymi do sprecyzowania zasad ustalania niepełnosprawności, w tym także zasad zaliczenia do niepełnosprawności w stopniu lekkim. Dokonując zmian ustawodawca nie określił w przepisach przejściowych, w oparciu o które przepisy należy orzekać o niepełnosprawności w zakresie spraw wszczętych przed wprowadzonymi zmianami. Ustawa w art. 67 (który nie został znowelizowany) stanowi jedynie, że sprawy, które zostały wszczęte, a nie zakończone przed dniem wejścia w życie ustawy, podlegają rozpoznaniu według przepisów tej ustawy. Wobec braku w dokonywanych nowelizacjach dotyczących ustalania stopnia niepełnosprawności przepisów przejściowych, które normalnie decydują o tym jakie przepisy należy stosować do spraw wszczętych pod rządami przepisów dawniejszych, należy przyjąć, iż rozstrzygając sprawę sąd opiera się na przepisach prawa materialnego obowiązujących w chwili wyrokowania (art. 316 k.p.c.).

=====